

Marjory Wardrop: an Unknown Page of Her Kartvelological Endeavour

Tinatin Margalitadze (Tbilisi)

Georgia has been very fortunate to have great friends, Kartvelologists from many different countries. Friends who would fall in love with the country, its people, its culture and would contribute greatly to the popularization of the cultural heritage of Georgia. Foreign Kartvelologists have served this country in many different ways: by studying its language, literature, history, have translated Georgian literature into English, French, German and other languages of the world, have compiled dictionaries and other language resources for Georgian, etc.

Among the constellation of foreign Kartvelologists, Marjory Wardrop (1869-1909) holds a special place. Greater part of her short life was dedicated to Georgia, particularly to the translation of the mediaeval Georgian poem *The Man in the Panther's Skin* by Shota Rustaveli and she is mostly known in Georgia for this tremendous endeavour. Little was known, until recently, of her lexicographic activities, the topic which will be discussed in details in this paper¹.

Marjory's interest to Georgia was inspired by her elder brother, Oliver. Oliver Wardrop, a British diplomat, traveler and translator was Chief Commissioner of the United Kingdom in Transcaucasus and Georgia. He first arrived in Georgia in 1887 and his attitude towards this country was reflected in his book, published a year later in London *The Kingdom of Georgia. Travel in Land of Women, Wine and Song* (Wardrop, O. 1888). This very book stirred Marjory's interest in Georgia and twenty years old young woman decided to study the Georgian language. Marjory started learning Georgian with the Georgian translation of the Bible. There was no English-Georgian dictionary at that time, but she could use other dictionaries, e.g. *Georgian-Russian-French Dictionary* authored by D. Chubinashvili (1840), as she had very good command of both: Russian and French languages. It should be also mentioned that Marjory Wardrop received an excellent education of her time. While learning Georgian, Marjory started translating Georgian literature into English. On the one hand, this would assist her in learning Georgian, and, on the other hand, her translations would familiarize English readers with Georgian literature. Marjory translated and published *Georgian Folk Tales*, London, 1894 (published by Davis Nutt), *The Hermit, Legend by Prince Ilia Chavchavadze*, London 1895 (published by Bernard Quaritch). She also published *The Life of St. Nino*, which was translated in cooperation with her brother Oliver

¹ This paper is a revised version of the book "English-Georgian Dictionary by Marjory Wardrop" published in 2019 to commemorate 150th anniversary of M. Wardrop's birth (Margalitadze, Odzeli 2019).

(Oxford 1900, Clarendon Press). Many of her manuscripts remained unpublished, including the greatest treasure – *The Man in the Panther's Skin*. This poem was published by Oliver Wardrop after Marjory's death in 1912, with a preface written by him, one of the best essays about *Vepkhistqaosani*.

English-Georgian Dictionary. In a letter to Oliver, dated October 31, 1892, Marjory mentions her *English-Georgian Dictionary* for the first time. "Now I have 510 entries in my *English-Georgian Dictionary*", writes she to Oliver (Wardrop, N. 1998: 216). M. Wardrop's lexicographic activities were first mentioned in Georgia by M. Odzeli in her monograph on the history of Georgian-English literary contacts (Odzeli, 1998). She discovered a manuscript of an unfinished *English-Georgian Dictionary* by M. Wardrop, while working at the Wardrop Fund of the Bodleian Library of Oxford University. The Fund preserves an *Etymological Dictionary of the English Language* by Chambers (London, 1884), an interleaved copy of the Dictionary, which contains manuscript notes by M. Wardrop. Thus Marjory's *English-Georgian Dictionary* is incorporated in this *Etymological Dictionary*. Chambers' Dictionary has 600 pages and each page of the Dictionary is supplied with a blank page, where Marjory would write down Georgian equivalents of English headwords. In 2014 the *Etymological Dictionary* with Marjory's notes was photocopied and brought to Georgia by M. Odzeli and T. Margalidze. The Dictionary was digitalized and published in 2019 to commemorate 150th anniversary of Marjory Wardrop's birth (Margalidze, Odzeli 2019).

M. Wardrop began her work on the *English-Georgian Dictionary*, as is specified on the front page of the Dictionary itself, in November 1891, the same year when she embarked on the translation of *Vepkhistqaosani*. Twenty-two year old young woman started two enormous projects: translation of *The Man in the Panther's Skin* and compilation of *English-Georgian Dictionary*, almost simultaneously. On December 5, 1892 Marjory entered the 1000th word in her Dictionary, which she never finished. As for the translation of the poem, she spent 18 years correcting and perfecting it.

While working on the manuscript of Marjory's *Dictionary* there were several issues that were to be addressed: How serious was Marjory's intention to compile an English-Georgian Dictionary? Why is the Dictionary unfinished? What is the relation of the word list of the Dictionary to the poem? What does this unfinished dictionary tell us about M. Wardrop as a translator?

Digitalization of the Dictionary. Entry structure. In order to digitalize the manuscript and facilitate the study of Marjory's Dictionary, I developed the following entry structure for it. English headwords are taken from Chambers' *Etymological Dictionary*, together with the

definition of the English word. Definition is important, as some English words are polysemous and it is essential to specify the polysemous meaning to which the Georgian equivalent corresponds.

E.g. **Animal** *n* [an organised being, having life, sensation, and voluntary motion] **სულდგმული**.

Many Georgian words, provided as equivalents of English headwords are obsolete words, they are not used in Modern Georgian. Some Georgian words are used by Marjory in their old meanings. This determined my decision to add Georgian definitions to such cases as well. Georgian definitions are marked with grey colour to show that they are added by editor and are not included in the original manuscript.

E.g. **Column** *n* [a long, round body, used to support or adorn a building] **ბეგლი** [ძვ. – სვეტი]

Dish *n* [a plate, a vessel in which food is served] **ლანკანი** [საბა - ესე არს ჭურჭელი ტაბლათა: თეფში, ფეშხუმი, ბარქაში, ლაკანი, ლანკანაკი, ფიალი, ტაშტი და მისთანანი], **ლაკანი, ლანგარი**.

Below is given a small part of the digitalized *English-Georgian Dictionary*.

Firmament *n* [the solid sphere in which the stars were supposed to have been fixed] **სამყარო**

First *adj* [preceding all others in place, time or degree, most eminent] **პირველი**

Fish *n* [an animal that lives in water and breathes through gills] **თევზი**

Fisher *n* [one, who fishes, or whose occupation is to catch fish] **მესათხველე** [ძვ. მეთევზე]

Five *adj* [four and one] **ხუთი**

Flag *n* [the ensign of a ship or of troops; a banner] **ალამი** [ქეგლი - დროშა, ბაირალი]

Flame *n* [the gleam or blaze of a fire] **ალი**

Fledgling *n* [a little bird just fledged] **ლაპი** [ქეგლი - ზოგი ფრინველის ბარტყი], **ლლაპი** [ქეგლი - ახლად გამოჩეკილი შეუზუმბლავი ბარტყი]

Fleet *n* [a number of ships in company, esp. ships of war] **სტოლა** [ძვ. მრავალი ნავი საბრძოლველი]

Flow *v* [to raise as a tide] **მოდენა**

Flower *n* [the blossom of a plant] **ყვავილი**

Fluter *n* [one who plays on the flute] **მგოსანი** [ქეგლი - მომღერალი-მელექსე, დამკვრელი]

Fly *n* [a small insect with two transparent wings, esp. the common house-fly] **ბუზი**

Fog *n* [a thick mist; watery vapour rising from either land or water] **ბუერი** [ქეგლი - ბინდი ძლიერი თოვის დროს], **ბური** [ქეგლი - სიცხის დროს ჰაერში დამდგარი მტვერი, რაც ჰაერს გამჭირვალობას უკარგავს], **ბორი** [ქეგლი - ჯმელი ნისლი მტვრის მსგავსი], **ბურუსი, ნისლი**

Foggy *adj* [misty; damp] **ნისლიანი**

Follow *v* [to go after or behind, to pursue] **მიყოლა, დაყოლა**

Foot *n* [the lower part or base] ფეხი, ფერხი; **foot of a mount or tree** მთის ან ხის ძირი; **foot-path** ბილიკი.²

Every word of the *English-Georgian Dictionary* was checked and validated in the major lexicographic sources of the Georgian language: *Explanatory Dictionary of the Georgian Language* (EDGL 1950 - 1964), *Georgian Dictionary* by Sulikhan-Saba Orbeliani (SSO 1991), the *Dictionary of the Old Georgian Language* by Ilya Abuladze (Abuladze 1973), the dictionary by David Chubinashvili (GRFD 1984) and other sources.

English-Georgian Dictionary and Rustaveli's poem. One of the issues, addressed by us was the word list of the *English-Georgian Dictionary* and its relation to *The Man in the Panther's Skin*. For this purpose, words from Marjory's Dictionary were collated with the respective passages of the poem. The fact that Marjory worked on the translation of the poem and the dictionary simultaneously, inevitably found its reflection on the word list of her dictionary. As could be expected, the greater part of words, included in the Dictionary are from *Vepkhistqaosani*. Our study has revealed that 80 per cent of dictionary words are from the poem.

To what extent was the Dictionary material used in the English translation of the poem? Marjory used about 60 percent of the English equivalents of Georgian words found in her dictionary, in the English translation of the epic.

Cited below as examples are entries from the *English-Georgian dictionary*, representing the vocabulary of *The Man in the Panther's Skin*, as well as the lines from Rustaveli's poem containing these words and Marjory's translation thereof, with the indication of relevant strophes and lines:

(1) **Firmament** სამყარო (*English-Georgian Dictionary*)

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერთა 1,1
'He who created the **firmament**, by that mighty power' 1,1

(2) **Peerless** უებრო (*English-Georgian Dictionary*)

მოსამართლე და მოწყალე, მორჭმული, განგებიანი,
თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წყლიანი. 32,4
just and gracious, powerful, far-seeing, himself
a **peerless** warrior, moreover fluent in speech. 32,4

(3) **General** სპასპეტი (*English-Georgian Dictionary*)

ავთანდილ იყო სპასპეტი, ძე ამირ-სპასალარისა 40,1

² The full text of the Dictionary is published on the following URL: <https://margaliti.com/Marjory-Wardrop-English-Georgian-Dictionary.pdf>

Avt'handil was **general**, son of the commander-in-chief 40,1

(4) **Cypress** სარო (*English-Georgian Dictionary*)

საროსა მჯობი ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა 40,2

He was more graceful than the **cypress**; his presence was like son and moon 40,2

(5) **Agile** ჩაუქი (*English-Georgian Dictionary*)

თავსა ზის პირ-მზე ავთანდილ, მჭვრეტაგან მოსანდომია,

სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია. 57,2

At the head sat the sun-faced Avt'handil, desirable to them

That look upon him, the **agile** leader of the hosts. 57,2

(6) **Adroit** მარჯვე (*English-Georgian Dictionary*)

მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა 20,2

striking a ball fairly and aiming **adroitly** at the mark 20,2

Equivalence of English and Georgian words of the Dictionary. Georgian words are frequently used in different contexts of Rustaveli's poem. We were interested to investigate how the English dictionary equivalents of Georgian words were applied in different contexts of the poem. Here we came across a very interesting finding: it is extremely rare that Marjory translates a Georgian word, attested in various contexts, by one and the same English equivalent from her Dictionary. Couple of examples is suffice to illustrate this point:

(7) **Brilliancy** სინათლე, ელვა (*English-Georgian Dictionary*)

თინათინს ღაწვთა ემატა ელვა შუქისა სამისა 1483,3

The **brilliancy** of three rays was added to T'hinat'hin's cheeks 1483,3

უგავს პირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა 106,2

The **light** of her face is like the splendor of the moon 106,2

კბილთაგან ელვა კრთებოდა 1313,2

The **flash** from his teeth quivers 1313,2

მოსრულთა პირსა შეადგა ელვა მისისა პირისა 1516,3

The **radiance** of her face rested on the faces of the new-comers 1516,3

(8) **Counsel** თათბირი (*English-Georgian Dictionary*)

თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია 38,2

Even bad **counsel** from you is better than good **counsel** from another 38,2

ყოვლი თათბირი სწორია! 422,2

All **advice** is equal 422,2

მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა! 778,1

O king, this is my **decision**. Slay me! If anyone can disapprove! 778,1

მივემოწმენით, თათბირნი არ კიდე გავაკიდენით 1212,1

We agreed, we prolonged not the **discussion** 1212,1

დაასკვნეს იგი თათბირი, ტარიას განაზრახები 1384,2

They resoved on that **plan** proposed by Taria 1384,2.

In the 7th example, **სინათლე**, **ელვა** are translated with the dictionary equivalent **Brilliancy**; however, in other contexts we encounter the synonymous words **light**, **flash**, **radiance**, which convey the meaning of the original exceptionally well. The translation of the poem abounds in similar examples. All these examples clearly demonstrate how finely the translator feels Rustaveli's text and with what skill she manages to find English matches for Georgian words.

Application of different English equivalents for one and the same Georgian word is sometimes determined by polysemy of Georgian words. It is truly amazing to observe how skillfully does Marjory discriminate polysemous meanings of Georgian words and select its exact correspondence. E.g. example 6 presents a dictionary entry **Adroit მარჯვე** and the corresponding line from the poem. However, **მარჯვე** in the first line of strophe 1055 of the poem does not mean “bold, able” – instead it conveys a quite different meaning: „ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ ემაწვილი, მაგრა მზმელი“. Accordingly, Marjory translates this sentence in the following way: “Dame P’hatman was **attractive to the eye**, not young but brisk”.

The equivalent of **beast** in the dictionary is **მხეცი**, but when **მხეცი** in the poem refers to animals killed while hunting, the word is translated with the corresponding English word **game**. **Bed** in the dictionary is represented with a single equivalent **საწოლი**, but in the first line of strophe 1166 of the poem **საწოლი** occurs with the meaning of **room**. Accordingly, it is rendered with the English word **chamber**: “Deck the chamber of the princess royal”. Such examples are very numerous in the poem, further attesting to the skill of the translator.

Above was discussed the skill of the translator to select exact English contextual equivalents of Georgian words, but even more astonishing is the analysis of her skill at the level of word entries of the *English-Georgian Dictionary*. The structure chosen for Marjory Wardrop's Dictionary, namely the definitions supplied to the English, as well as, in a number of cases, to certain Georgian words, enabled us to adequately study the issue of equivalence of Georgian correspondences of English words. Shown below are several word-entries, which will make the reader clearly realize, how precisely Marjory Wardrop, who was still very young then, selects Georgian equivalents for the English words included in her *English-Georgian Dictionary*.

Bran *n* [the inner husks of corn sifted from the flour] ანამტკიცო [საბა - წმინდა ანაკვეთი; ანაკვეთი, იგივეა რაც ანაცარი]

Beam *n* [a large and straight piece of timber or iron forming one of the main supports of a building, ship] არწივაკი [საბა - სახლის მეორე ძელი]

Chieftain *n* [a leader or commander] თავადი [ძვ. მთავარსარდალი]

Column *n* [a long, round body, used to support or adorn a building] ძეგლი [ძვ. სვეტი]

Fleet *n* [a number of ships in company, esp. ships of war] სტოლა [ძვ. მრავალი ნავი საბრძოლველი]

Fury *n* [rage; madness] სიბორგილე [ძვ. სიგიჟე]

Gourd *n* [a large fleshy fruit; rind of a gourd used as a drinking-cup] ოშმე [საბა - ღვინის ამოსაღები გოგრა]

Icefloat *n* [a large mass of floating ice] თოში [ქეგლი - ყინული, რომელიც მდინარეს მოაქვს გაზაფხულზე]

Insolent *adj* [haughty and contemptuous; insulting] მოლიზღარი [ძვ. თავხედი, უტიფარი]

Jealous *adj* [suspicious of or incensed at rivalry] ღაზო [ქეგლი - შურიანი, ბოროტი]

Lye *n* [a mixture of ashes and water for washing] ნაცარტუტა [ქეგლი - წყალში მოდუღებული ნაცარი]

Stocks *n* [an instrument in which the legs of criminals are confined] თაბალა [ძვ. ფეხის ბორკილები (დამნაშავეთათვის)]

Stole *n* [a long narrow scarf with fringed ends worn by a priest] გინგილა [საბა - დიაკვნის ოლარი; დიაკვნის სამოსის ნაწილი, მხარზე გადასაკიდი ქსოვილის გრძელი ვიწრო ნაჭერი].

How serious was Marjory's intention to compile an English-Georgian Dictionary?

We believe that M. Wardrop planned to compile a comprehensive English-Georgian Dictionary. The very fact that as a basis of her Dictionary she selected a Comprehensive Dictionary of the English Language testifies to the seriousness of her intentions. Another argument in support of this opinion is the copy of Chambers' *Etymological Dictionary* specially bound for Marjory, with a blank page supplied for each page of the English Dictionary. In the Wardrop's Fund there are preserved many English-Georgian glossaries which Marjory compiled while working on this or that Georgian text. None of these glossaries are called a dictionary, unlike the one incorporated in Chambers' Dictionary.

Why is the Dictionary unfinished? The study of the Dictionary material convinced us that Marjory was confronted with the problem, which bilingual lexicographers call the problem of equivalence and to which many scholarly papers and books are dedicated (Margalitzadze, Meladze 2016). Presumably, Marjory thought that by selecting English equivalents of Georgian words, while translating the poem, she would simultaneously compile an English-Georgian Dictionary. She soon realized that this was impossible, as one and the same Georgian word had to be translated by different English contextual equivalents in the poem in order to render the meaning of the original truthfully. How could this be reflected in a dictionary entry? We believe that this fact discouraged her to continue work on the *English-Georgian Dictionary*. Probably Marjory realized that lexicography and translation may seem to be very similar activities, but in fact they are very different and cannot be pursued simultaneously.

What does the Dictionary tell us about M. Wardrop as a translator? Even though Marjory Wardrop's *English-Georgian dictionary* has remained unfinished, still in many ways it proved extremely interesting to study. The dictionary-level analysis of Georgian words with their English equivalents, and their collation with respective strophes of the poem have clearly demonstrated, how acutely and precisely does the translator perceive Georgian words, how delicate her approach to the language is, how meticulously she selects the English matches for Georgian words, and how delighted she is with the lexical riches and diversity of the Georgian language.

It must be noted that this amazing ability of Marjory to perceive the Georgian word was revealed at the initial stage of her translation of the poem, when she was yet inexperienced as a translator. Surely, in the course of years she acquired translation skills which, together with her great talent and innate ability of perceiving words, helped Marjory Wardrop produce an absolutely unique translation of the Georgian epic poem. Her translation remains unrivalled by any subsequent English translations produced in following periods of history. This amazing accuracy of her rendition enabled Marjory's translation to become the basis for numerous later translations of *The Man in the Panther's Skin* into many different languages of the world.

The grateful Georgian people reciprocated love and respect to Marjory Wardrop. When she arrived to Georgia in 1894, she was received like a queen by Georgian aristocracy, as well as by ordinary people. The lives and work of Marjory and Oliver Wardrops were studied thoroughly by Georgian scholars (Taktakishvili-Urushadze, 1965; Sharadze 1984), numerous articles have been published in the Georgian press, dedicated to them. In a small park, right in the heart of Tbilisi, a monument is erected depicting Marjory and Oliver, walking side by side with Marjory holding her translation of *Vepkhistqaosani* close to her heart.

References:

- აბულაძე, ი.** ძველი ქართული ენის ლექსიკონი. თბილისი : გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1973
Abuladze, I. *Dictionary of the Old Georgian Language*. Tbilisi : Metsniereba, 1973
- თაქთაქიშვილი-ურუშაძე, ლ.** მარჯორი უორდროპი. თბილისი, 1965.
Taktakishvili-Urushadze, L. *Marjory Wardrop*. Tbilisi, 1965
- ორბელიანი, სულხან-საბა.** ლექსიკონი ქართული, I და II ტომი. თბილისი : გამომცემლობა „მერანი“, 1991.
[SSO] Orbeliani, S. S. *Georgian Dictionary*. In 2 volumes. Tbilisi : Merani, 1991.
- ოდელი, მ.** ქართულ-ინგლისური ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიისათვის. თბილისი : თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1998.
Odzeli, M. *On the History of Georgian-English Literary Contacts*. Tbilisi : Tbilisi University Publishing, 1998.
- ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი** (არნ. ჩიქობავას საერთო რედაქტორობით, 1950 - 1964). I – VIII ტომები. გამომცემლობა „მეცნიერება“. თბილისი.
[EDGL] *Explanatory Dictionary of the Georgian Language* (under the general editorship of Arn. Chikobava). I – VIII vols. Tbilisi : Mecniereba.
- შარაძე, გ.** ბედნიერებისა და სათნოების საუნჯე. თბილისი, 1984.
Sharadze, G. *Treasury of Happiness and Virtue*. Tbilisi, 1984
- ჩუბინაშვილი, დ.** ქართულ-რუსულ-ფრანგული ლექსიკონი (ა. შანიძის რედაქციით). თბილისი : გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“, 1984.
[GRFD] Chubinashvili, D. *Georgian –Russian-French Dictionary* (ed. A. Shanidze). Tbilisi : Sabtchota Sakartvelo, 1984.
- Chambers’s Etymological Dictionary of the English language: A New and Thoroughly Revised Edition.** Edited by A. Findlatter (interleaved copy, with ms. Notes by M.S. Wardrop for an English-Georgian dictionary). London, 1884. Wardr.5.29.
- Margalitadze, T., Meladze, G.** Importance of the Issue of Partial Equivalence for Bilingual Lexicography and Language Teaching. *Proceedings of the XVII EURALEX International Congress: Lexicography and Linguistic Diversity*. Tbilisi: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House, 2016. Available at: <http://euralex.org/category/publications/euralex-2016/>.
- Margalitadze, T., Odzeli, M.** *English-Georgian Dictionary by Marjory Wardrop*. Tbilisi : Tbilisi University Press, 2019.
- Margalitadze, T. and Odzeli, M.** ‘Lexicographic Activity of Marjory Wardrop’. *The Kartvelologist. Journal of Georgian Studies*. Tbilisi State University 2014.
- Rustaveli, Sh.** *The Man in the Panther’s Skin*, a Close Rendering from the Georgian. Attempted by Marjory Scott Wardrop, London, 1912. Preface by O. Wardrop.
- Wardrop, N.** *Marjory and Oliver*. Matsne, 1992, N2 : 31-48.
- Wardrop, O.** *The Kingdom of Georgia. Travel in Land of Women, Wine and Song*. London, 1888, Sampson Low, Marston, Searle and Revington.

მარჯორი უორდროპის ქართველოლოგიური მოღვაწეობის უცნობი ფურცელი

თინათინ მარგალიტაძე (თბილისი)

საქართველოს ყოველთვის ჰყავდა გამორჩეული მეგობრები. ისინი, სხვადასხვა ეროვნების ქართველოლოგები, ჩამოდიოდნენ ამ ქვეყანაში, უყვარდებოდათ იგი, მისი ხალხი, მისი კულტურა და დიდი წვლილი შეჰქონდათ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციის საქმეში. უცხოელი ქართველოლოგების თანავარსკვლავედში განსაკუთრებული ადგილი უკავია მარჯორი უორდროპს (1869-1909). მისი ხანმოკლე სიცოცხლის დიდი ნაწილი საქართველოს უკავშირდება, კერძოდ კი „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნას და მას საქართველოში, უპირველეს ყოვლისა, ამ უდიდესი ღვაწლის გამო იცნობენ და აფასებენ. ბოლო დრომდე ცოტა რამ იყო ცნობილი მ. უორდროპის ლექსიკოგრაფიული საქმიანობის შესახებ, რასაც დეტალურად განვიხილავ ამ სტატიაში³.

მარჯორი უორდროპის ლექსიკოგრაფიული მასალების შესახებ პირველი ინფორმაცია ქართულ სამეცნიერო სივრცეში 1998 წელს გამოჩნდა, როდესაც პროფესორმა მარიკა ოძელმა გამოაქვეყნა მონოგრაფია ქართულ-ინგლისური ლიტერატურული ურთიერთობების ისტორიის შესახებ (ოძელი 1998). ოქსფორდის უნივერსიტეტის ბოდლის ბიბლიოთეკის უორდროპების ფონდში მუშაობისას, მან მიაგნო მარჯორის დაუსრულებელი „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ ხელნაწერს, რომელიც აღწერა ხსენებულ მონოგრაფიაში. 2014 წელს მ. ოძელმა და თ. მარგალიტაძემ საქართველოში ჩამოიტანეს მარჯორი უორდროპის „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ მასალების ფოტოასლები. ლექსიკონი გაციფრდა და ორენოვანი ინგლისურ-ქართული კომენტარებით გამოქვეყნდა 2019 წელს მ. უორდროპის დაბადების 150 წლისთავის აღსანიშნავად (მარგალიტაძე, ოძელი 2019).

ლექსიკონის სატიტულო ფურცლიდან ვიგებთ, რომ მ. უორდროპს თავის „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონზე“ მუშაობა 1891 წლის ნოემბერში დაუწყო, სწორედ იმ წელს, როდესაც იგი შეუდგა „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნას. ამდენად ირკვევა, რომ ოცდაორი წლის ახალგაზრდა ქალმა ერთდროულად წამოიწყო ორი უმნიშვნელოვანესი პროექტის განხორციელება: „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ შედგენა და „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნა. 1892 წლის 5 დეკემბერს მარჯორიმ მე-1000 სიტყვა ჩაწერა თავის ლექსიკონში და მასზე მუშაობა აღარ გაუგრძელებია, ლექსიკონი დაუსრულებელი დარჩა. „ვეფხისტყაოსნის“ კი იგი 18 წელი თარგმნიდა და მუდმივად მუშაობდა ტექსტის დახვეწასა და გაუმჯობესებაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ მარჯორი უორდროპის „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი“ დაუსრულებელია, მისი შესწავლა მრავალი თვალსაზრისით აღმოჩნდა საინტერესო. ლექსიკონის დონეზე ცალკეული ქართული სიტყვებისა და მათი ინგლისური

³ ეს სტატია არის გადამუშავებული ვერსია წიგნისა „მარჯორი უორდროპის ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი“, რომელიც 2019 წელს გამოიცა მ. უორდროპის დაბადების 150 წლისთავის აღსანიშნავად (მარგალიტაძე, ოძელი 2019).

ეკვივალენტების ანალიზმა და შედარებამ პოემის შესაბამის სტროფებთან, თვალნათლივ დაგვანახა თუ როგორ ფაქიზად გრძნობს ქართულ სიტყვას მთარგმნელი, როგორი სათუთია მისი დამოკიდებულება ენისადმი, როგორი სიზუსტით არჩევს ქართული სიტყვების ინგლისურ შესატყვისებს, როგორი აღტაცებულია იგი ქართული ენის ლექსიკური სიმდიდრითა და მრავალფეროვნებით.

აღსანიშნავია, რომ მარჯორის ეს საოცარი ნიჭი ქართული სიტყვის აღქმისა, ვლინდება „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნის საწყის ეტაპზე, როდესაც იგი ჯერ კიდევ გამოუცდელია როგორც მთარგმნელი. ცხადია, წლებმა მოიტანა დიდი ოსტატობა, რამაც, დიდ ნიჭთან და ქართული სიტყვის სიღრმისეული წვდომის უნართან ერთად, მარჯორი უორდროპს შეაქმნევინა ქართული პოემის სრულიად უნიკალური თარგმანი. ამ ნაშრომს დღესაც ვერ შეედრება პოემის ვერც ერთი მომდევნო ეპოქებში შექმნილი ინგლისური თარგმანი. სწორედ ასეთი სიზუსტის გამო იქცა მარჯორის თარგმანი „ვეფხისტყაოსნის“ სხვა ენებზე შექმნილი არაერთი თარგმანის საფუძვლად.